

Kansainvälinen Leader-hanke
Projektisuunnitelman tiivistelmä, julkaistu netissä 26.4.2012

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Innovative Village – Kekseliäät kylät
Kansainvälinen hanke innovatiivisten ja kestävien
yhteisölähtöisten maaseudun palveluiden kehittämiseksi

Suunniteltu Innovative Village -hanke Keski-Suomessa

Suunniteltu hanke lyhyesti

Innovative Village on kansainvälinen Leader-hanke innovatiivisten ja kestävien yhteisölähtöisten maaseudun palveluiden kehittämiseksi. Innovative Village -hankkeen toiminta Keski-Suomessa alkaa keväällä 2012 tai kun hanke on saanut rahoituspäätöksen. Kansainväliset toimenpiteet alkavat syksyllä 2012, kun kaikki hankekumppanit ovat saaneet rahoituspäätöksensä. Kansainvälinen hankeosio ja Keski-Suomen hanke loppuvat 31.5.2014.

Innovative Village -hankkeessa on sekä kokonaan paikallisia että kansainvälisiä partnerien yhteisiä toimenpiteitä. Keski-Suomen oma lisätavoite hankkeessa on ymmärtää paremmin kuntaliitosten vaikutuksia maaseudun palveluihin ja kehittää keinoja, joilla maaseudun asukkaat voivat tehokkaammin itse vaikuttaa palvelutarjontaansa kuntaliitostilanteessa.

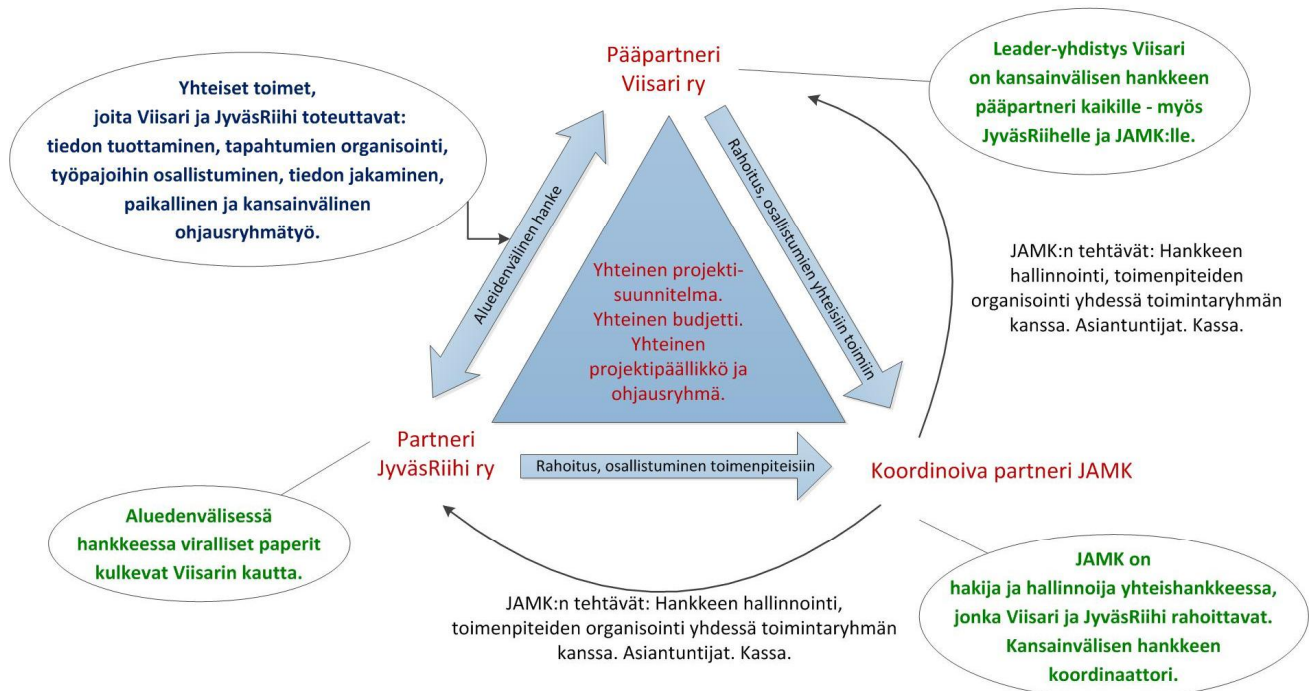
Suomen hankkeessa partnereina toimii ”kolmen kimppa”. Rahoittajina ja kumppaneina toimivat alueidenvälisen hankkeen kautta Maaseudun Kehittämisyhdistys VIISARI ry (yhteyshenkilö toiminnanjohtaja Arja-Leena Peiponen) ja JyväSRiihi ry (toiminnanjohtaja Pirjo Ikkäheimonen). Projektin hakijana ja käytännön toteuttajana sekä kansainvälisen yhteistyön koordinoijana toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun Liiketoiminta- ja palvelut -yksikkö (yhteyshenkilönä projektiasiantuntija Outi Raatikainen).

Hankkeessa toimii kaksi ohjausryhmää: oma ja kansainvälinen. Kansainvälisen hankkeen ja sen ohjausryhmän kieli on englanti ja siinä on kaikkien partnerien edustus. Kotimaan ohjausryhmässä on kolmen hankekumppanin lisäksi kyläedustajia. Englannin taito on toivottavaa.

Keski-Suomen partnerien kokonaisbudjetti on 282 294 euroa. Hankkeeseen haetaan 97 prosentin rahoitusta. 3 % omarahoitusta eli noin 8300 euroa kerätään lähinnä opintomatkojen osallistumismaksuina ja tarvittaessa talkoina mm. palvelun testaamisvaiheessa ja hankkeen seminaarien ja tapahtumien yhteydessä.

Innovative Village -hanke Keski-Suomessa

Yhteinen projektisuunnitelma, yhteinen budjetti, yhteinen projektipäällikkö, yhteinen paikallinen ohjausryhmä

Innovative Village Transnational Leader Cooperation Project 2012-2014 -partnerit:

Maaseudun Kehittämisyhdistys Viisari ry, Jyväskylä ry, Jyväskylän ammattikorkeakoulu;
North East Rural Development Partnership, Pohjois-Irlanti/Iso-Britannia;
Tartumaa Arendusselts, Viro

Hankkeeseen liittyminen

Innovative Village -esiselvityshankkeessa 1.2.2011-31.3.2012 on usean eurooppalaisen Leader-yhdistyksen kanssa yhteisesti työpajassa työstetty kansainvälisen hankkeen suunnitelma. Hankkeen hakuvaiheessa partnereina ovat Tartumaa Arendusselts Virosta (Tarton maaseutualueet) ja North East Rural Development Partnership Pohjois-Irlannista (aivan pohjoisin osa Irlantia). Kotimaan suunnitelmaan ovat vaikuttaneet esiselvityksen aikana pidetyt kyläillat ja keskustelut kylien yhdistysten ja toimijoiden kanssa.

Innovative Village -hankkeen kansainvälisen yhteistyön partnerisopimukseen on kirjattu, että hankkeeseen voidaan hyväksyä uusia partnereita, jos kaikki hankekumppanit ovat siihen halukkaita. Näin ollen hankkeen hakemusvaiheen kolmen maan yhteistyö voi vielä muuttua joko sen vuoksi, että hankkeeseen otetaan uusi partneri, tai sen vuoksi, että nyt mukana oleva partneri ei saakaan rahoituspäätöstä omalle hankkeelleen.

Jokaisella partnerilla on omia erityiskiinnostuksen kohteitaan. Suomessa hankkeen taustalla ovat kuntaliitosten tuomat voimakkaat muutokset ja ongelmat maaseudulla. Hankekyliksi on haluttu joko kuntaliitoksen läpikäyneitä kyliä/maaseutukuntia – tai sitten alueita, joilla kuntaliitos on mahdollinen. Pohjoisirlantilainen partneri on kiinnostunut kehittämään kylämatkailua ja virolainen partneri on erityisen kiinnostunut kestävän kehityksen paikallisista energiaratkaisuista.

Hankkeen budjettiin ja aikaresurssiin on laskettu mahtuvan mukaan kuusi maaseutuyhteisöä eli kolme Viisari ry:n ja kolme Jyväskylä ry:n alueelta. Maaseutuyhteisöllä tässä hankkeessa ymmärretään keskuskylää ja sitä ympäröiviä kyliä, jotka käyttävät keskuskylän palveluita ja jotka sijaitsevat alueella, joka on oikeutettu Leader-rahoitukseen.

Innovative Village -hanke kohdentuu maaseudun aktiivisiin ja/tai palveluita tuottaviin yhdistyksiin ja muihin ryhmiin, yksityisiin ja myös julkisen sektorin palveluntuottajiin. Hankkeeseen mukaan lähtevien kylien kaikki toimijat ovat tervetulleita, mutta kylältä on löydyttävä sitoutunut yhdistys tai yhteyshenkilö, jonka kautta hanke saa käyttöönsä paikallista asiantuntemusta varsinkin toiminnan alkuvaiheessa.

Innovative Village -esiselvityshankkeen aikana on hankkeesta keskusteltu useamman kylän kyläyhdistysten kanssa. Esiselvityshankkeen kyläillat järjestettiin Lievestuoreella (Laukaa), Pylkänmäellä (Saarijärvi), Vesangassa (Jyväskylä) ja Konginkankaalla (Äänekoski). Lisäksi on neuvoteltu mm. Muuramessa, Uraisilla ja Sumiaisissa. Uuraisten suhteen suunnitelmissa on lähinnä Hirvaskankaan (Kangashäkin) alue, jossa yhteistyötä tehdään myös Äänekosken puolella.

Maaseudun Kehittämisyhdistys Viisari ry:n ja Jyväsräihi ry:n alueiden hankkeen teemaan sopivat motivoituneet maaseutuyhteisöt (keskuskylä lähikylineen) ovat tervetulleita hankkeeseen sen alkuvaiheessa. Tällöin lasketaan hankebudjetin painotuksia uudelleen.

Hankkeen toimenpiteet Keski-Suomessa

Innovative Village -hankkeen tavoite on edistää maaseutualueiden kestävää palvelutuotantoa. Hankkeelle on määritelty neljä kehitystavoitetta, joihin hankkeen kaikki partnereiden toimenpiteet liittyvät:

1. Lisätä luovaa ajattelua paikallisten palveluiden tuottamiseksi hankkeen kohdeyhteisöissä.
2. Yhdistää maaseudun toimijoita kansainvälisesti. Luoda verkostoja, joiden kautta etsitään parhaita käytäntöjä ja uusia ratkaisuja palvelukatoon. Löytää paikallisen demokratian parhaita käytäntöjä eli kuinka maaseutuyhteisöt voivat parhaiten vaikuttaa ja neuvotella palveluntuottajien kanssa.
3. Avustaa kohdeyhteisöjä ymmärtämään, luomaan ja neuvottelemaan palveluitaan sekä testaamaan yhden valitun paikallislähtöisen palvelun paikallisten toimijoiden kanssa.
4. Kannustaa kohdeyhteisöjen asukkaita aktiivisiksi, osallistuviksi kansalaisiksi.

Kylän palvelutilanteen selvittäminen kevät-kesä 2012

Hankkeen alussa kylän palvelutilanne analysoidaan kylän omasta näkökulmasta. Tässä osiossa mietitään myös kuntaliitoksen vaikutuksia. Osa tästä työstä on tehty jo esiselvityshankkeen aikana 2011. Tällöin aloitettua työtä jatketaan hankkeessa. JAMK:illa on käytössä mm. Palvelujen vaikutusten arviointi -työkalu, jonka kehittäminen kylien työkaluksi kylän palvelujen vaikutusten arviointiin on aloitettu esiselvityshankkeessa. Tarvittavien kyläiltojen ja teemojen määrää ei ole rajattu tiukasti, sillä niiden kustannusvaikutus kokonaisbudjetissa on melko pieni. Tarve ja teemat katsotaan kylittäin hyväksytyin budjetin antamissa rajoissa.

Parhaat käytännöt ja pahimmat puutteet etsitään yhdessä ja mietitään, miten puutteita lähdetään korjaamaan ja mitä ideoita viedään eteenpäin. Tähän etsitään myös kansainvälisiltä partnereilta hyviä ideoita ja omat hyvät ideat tarjotaan heille jatkokehittettäviksi. Viisari ja Jyväsräihi esittelevät kansainvälisille partnereille kumpikin vähintään kolme hyvää käytäntöä omilta alueiltaan.

Työpajat 2012-2013

Kyläkohtaiset palaverit ja työpajat ovat avoimia kaikille kohdeyhteisön jäsenille. Jokainen kyläläinen voi osallistua kehittämistyöhön oli hän yhdistysaktiivi tai ei. Hankesuunnitelmaan on budjetoitu kuusi kylää, joissa kussakin järjestetään kolme isompaa työpajaa.

Työpajoja on hankkeen suunnittelutyön kuluessa kutsuttu luovuustyöpajoiksi ja innovaatiotyöpajoiksi. Vaikka hankkeen alkaessa osallistujilla onkin ajatus, mitä palvelua lähdetään testaamaan, luova ideointi voi muokata alkuperäiset ajatukset aivan uuteen suuntaan. Siksi hankesuunnitelmaan ei ole haluttu kirjata liian tarkasti, mitä palveluita hanke testaa. Luovuudelle ja innovoinnilla on haluttu jättää aidosti tilaa.

Esiselvityshankkeen aikana esille nousseita teemoja ovat olleet mm. maaseudun pankkitoiminta, ulkoilukohteiden parempi hyödyntäminen sekä ikäihmisten ja huonosti liikkuvien palvelut omalla kylällä. Kansainvälisillä partnereilla on teemoina mm. uusiutuvan energian käyttäminen kylillä sekä kylämatkailun kehittäminen koko yhteisössä. Koska myös nämä teemat ovat ajankohtaisia täällä meillä Keski-Suomessa, löydämme toistemme teemoihin sekä opintomatkakohteita että asiantuntijoita.

Kyliä kehitystyössä on mukana luovuuden ja palvelujen tuotannon asiantuntijoita. Asiantuntijat etsitään lähinnä JAMK:n sisältä kunkin kylän tarpeiden mukaan. Mikäli JAMK:lta ei löydy asiantuntemusta johonkin teemaan, tähän budjetoituja rahavaroja voidaan käyttää asiantuntijan hankkimiseen muualta. Ainakin kerran kylien työpajassa vierailee ulkomaisen partnerin mentori, joka on joku kokenut maaseudun palveluiden kanssa työtä tehnyt kyläläinen. Vastaavanlaiset mentorit pitäisi löytää myös Keski-Suomesta kertomaan suomalaisesta ajattelumaailmasta ja palvelujen käytännöistä kansainvälisille hankekumppaneille.

Viisari, Jyväskylä ja JAMK järjestävät vuoden 2014 keväällä ison avoimen kansainvälisen lopputapahtuman, jossa käsitellään kaikkien projektin hankekylien palveluideoita konkreettisin esimerkein. Samassa yhteydessä hankekumppanien opintomatkalaisia saapuu meidän vieraaksemme. Heille laadimme opintomatkaohjelman, jonka avulla he tutustuvat meidän kyliemme palveluihin.

Opintomatkat 2012-2013

Opintomatkat teemme heti syksyllä Irlantiin, jossa pidetään samalla hankkeen aloitusseminaari, ja keväällä Viroon. Suomeen on ajateltu kahta kokousta, joista toinen voisi olla kesällä 2013 Leader-yhdistysten LINC-tapahtuman yhteydessä. Hankkeessa tehdään ruohonjuuritason kylästä-kylään - opintomatkoihin, joilla opitaan lisää maaseutupalvelujen tuottamisesta. Opintomatkan yksi osa on osallistua siellä työpajaan paikallisten kyläläisten kanssa.

Opintomatkoihin matkakuluista lähtijä maksaa noin 30 % ja omat ruokansa ja ostoksensa. Tällä maksulla katetaan hankkeen omavaroitusta. Hankkeeseen on kirjattu myös talkoita. Lähtijöitä voivat olla paitsi kyläläiset myös hankepartnerien ja tärkeiden sidosryhmien ihmiset. Mukana on tulkki ja matkanjohtaja. Opintomatkoihin yhteydessä järjestetään myös hankekokoukset.

Lasten ja nuorten yhteistyö 2012-2013

Hankekylien nuorisovaltuusto haluttiin hankkeen ensimmäisessä suunnittelupalaverissa ottaa erityisesti huomioon ja mukaan toimintaan omin toimenpitein. Myöhemmin kuitenkin totesimme, että nuorten osallistumisen pitäisi olla osa koko kylän kehittämistä ilman että siitä pitäisi tehdä oma erillinen asiansa. Nuoria rohkaistaan kansainväliseen yhteydenpitoon, keskusteluun omista palvelutarpeistaan ja kylän palvelujen ideoimiseen. Tarvittaessa esimerkiksi nuorisoryhmien vaihdolle haetaan lisärahoitusta. Nuorisovaltuuston työhön hankkeessa tarvitaan yhteistyökumppaneiksi paikallisesti toimivia nuorisovaltuustoa – seuroja, yhdistyksiä kuten 4H, ja myös kyläkouluja, joille tarjotaan mahdollisuutta saada ystävyyskoulu partnerin alueelta.

Uusien, kestävien palveluiden kehittäminen 2013

Koko hankkeen punaisena lankana on uusien, kylillä kestävästi toimivien ja siellä tarpeelliseksi koettujen palvelujen ideointi ja kehittäminen. Kuinka estämme tämänhetkisiä palveluita hiipumasta ja loppumasta, kuinka saamme uusia palveluita kylille, kuinka saamme palveluille tuottajia ja käyttäjiä? Palveluitahan ovat paitsi terveyskeskus ja kauppa, myös vaikkapa kyläyhdistyksen järjestämät kesäpäivät ja seurakunnan kahvi-ilta.

Suurin toimenpideraha hankkeen budjetissa on konkreettinen uudenlaisten palvelujen luominen ja testaaminen:

- Jokaisessa hankkeen kohdeyhteisössä suunnitellaan ja testataan vähintään yksi pilottipalvelu jonkin innovatiivisen (=kokonaan uusi/uusi tässä ympäristössä/toteutettu uudella tavalla) idean pohjalta vuoden 2013 aikana.
- Tämä vaatii ideoiden ja ihmisten törmäyttämistä yli toimiala- ja kulttuurirajojen, uusien ideoiden metsästyksiä (parhaat käytännöt) ja arviointia oman kylän kannalta, sekä paljon keskustelua.

- Yhdessä valitun, paikkakunnalla uudenlaisen, paikallisuuteen perustuvan ja kestäväen palvelun kehittäminen ja testaaminen tapahtuu menetelmällä, jossa asiantuntijat, palveluntuottajat ja asiakkaat työskentelevät yhdessä.
- Palvelun kestävyys ymmärretään monipuolisesti: kestävyys on sekä sosiaalista, taloudellista että ympäristöllistä.

Julkisen palvelun edustajien ja yksityisten yrittäjien kanssa voimme tehdä yhteistyötä, mutta hanke kohdistuu nimenomaan kylälähtöisiin palveluideoihin. Avuksi saamme mm. JAMK:n opettajistoa ja opiskelijoita, minkä lisäksi hankebudjetissa on varattu jonkin verran rahaa mm. liisaus- tai vuokrauskuluihin sekä tiedotus- ja markkinointikuluihin itse testausta varten. Testattavien palveluiden kehittämisestä vaihdetaan koko ajan tietoa ja ideoita partnereiden ja hankekylien välillä.

Testauksen aikana tehdään tarpeellisia tutkimuksia, esim. asiakastutkimukset. Lisäksi hyväksi havaitulle palvelulle voidaan tehdä kannattavuuslaskelmat, markkinointisuunnitelma jne., mikä helpottaa palvelun jatkamista hankkeen jälkeen.

Tiedottaminen ja lobbaaminen

Olenainen osa projektia on julkisuus. Kylien palvelutilannetta ja aktiivisuutta sekä varsinkin uusia ideoita halutaan tuoda esille sopivien kanavien kautta sekä paikallisesti että laajemmin. Mm. palvelujen testauksien tulokset esitellään hankekumppaneille, asiantuntijoille ja tiedotusvälineille. Hyviä käytänteitä etsitään kumppaneilta myös palvelujen lobbaamisessa sekä kylien ja päättäjien palveluneuvotteluissa. Hankkeessa mietitään myös, mikä on elävän kylän salaisuus. Tavoitteena on, että hankekylien toimijat oppivat miettimään luovasti monenlaisia vaihtoehtoja, tuomaan niitä oma-aloitteisemmin esiin ja toimimaan itse. Myös mahdollisia uusia vaikuttamisen keinoja tuodaan hankkeessa esiin.

Hankkeen lopuksi vuoden 2014 huhtikuussa hanke tuottaa monikielisen julkaisun, jossa mm. esitellään parhaita käytäntöjä ja hankekylien palveluesimerkit. Samoihin aikoihin keskisuomalaiset järjestävät yhdessä kaikkien partnereiden ja kylien kanssa kansainvälisen loppuseminaarin, jonka teemat pyritään nostamaan julkisuuteen paitsi Suomessa myös koko EU:ssa.

Tilanne huhtikuussa 2012

Hanke on laitettu vireille ja sekä Maaseudun Kehittämisyhdistys VIISARI ry:n että Jyväskylän ry:n hallitukset ovat hyväksyneet hankkeen rahoitettavaksi helmikuussa 2012. Korjattu ja täydennetty rahoitushakemus, hankesuunnitelma ja partnereiden allekirjoittama yhteistyösopimus on saatu valmiiksi huhtikuussa. Hanke odottaa Keski-Suomen ELY-keskuksen laillisuustarkistusta ja hyväksyntää.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu valitsee projektipäällikön ja aloittaa hankkeen varsinaisen toteuttamisen, kun rahoituspäätöksen varmistus on saatu ELY-keskuksesta.